

GUIA DE LLENGUATGE INCLUSIU INSTITUT D'ESTUDIS ESPACIALS DE CATALUNYA (IEEC)

Institut d'Estudis Espacials de Catalunya
Esteve Terradas 1, Edifici RDIT, Oficina 212
Parc Mediterrani de la Tecnologia (PMT), Campus del Baix Llobregat - UPC
08860 Castelldefels (Barcelona)

ÍNDEX

1.- Introducció.	3
2.- Recursos per a l'ús del llenguatge no sexista.	4
1.- Ús de la forma femenina.	5
2.- Formes genèriques i altres expressions.	5
3.- Formes dobles.	6
4.- Expressions neutres o despersonalitzades.	7
5.- Canvis de pronoms.	8
6.- Canvis mínims de redacció.	8
7.- Ús asimètric dels cognoms i dels tractaments, i altres asimetries.	8
8.- Adjectius i noms amb diferent valor semàntic si es refereixen a homes o dones.	8
9.- Pressupòsits.	9
3.- Conclusions.	10

1.- Introducció.

El català i el castellà són dues llengües vehiculars en el llenguatge de l'IEEC. Tant pels missatges que es puguin dirigir a nivell intern com els que s'emeten cap al públic. Per tant, tenint en compte l'origen romànic ens trobem amb què són dues llengües de gènere, és a dir, que els substantius varien en funció de si aquest és masculí o femení. El llatí comptava amb un tercer gènere a banda del masculí i femení, i era el neutre, però aquest es va anar perdent.

Així doncs, i partint d'aquest punt de vista lingüístic, la forma genèrica amb la qual ens trobem és la masculina. Per això, molts dels textos que podem trobar-nos fan referència a col·lectius de persones utilitzant la forma masculina amb la voluntat de donar un valor genèric al missatge que es vol emetre. Si bé és cert que en determinats textos d'aquestes característiques ja es posa una nota explicant que el fet d'utilitzar els termes masculins per donar tal valor genèric al missatge, el resultat final que ens trobem són textos i més textos els quals inclouen qualsevol referència a les dones.

No obstant però, no hem de confondre el terme gènere amb sexe. El gènere és una categoria gramatical que fa referència a les paraules. En canvi, el sexe, el que fa és classificar els éssers vius entre mascles o femelles segons les característiques de cadascú. Més concretament, veiem quina és la definició que ha donat per cada terme l'Institut d'Estudis Catalans:

Gènere: **6 1 m.** [FL] Categoria gramatical que en algunes llengües dóna lloc a la distribució dels substantius en classes nominals, en funció d'un cert nombre de propietats formals que es manifesten per mitjà d'afixos flexius, de la concordança amb l'adjectiu o de la referència pronominal.

6 2 [FL] gènere ambigu Gènere atribuït per la gramàtica tradicional als noms de cosa que hom pot usar indistintament en gènere masculí i femení.

6 3 [FL] gènere femení Gènere aplicat a mots que designen éssers que tenen sexe femení o a d'altres que hi són assimilables per la terminació o per l'ús.

6 4 [FL] gènere masculí Gènere aplicat a mots que designen éssers que tenen sexe masculí o a d'altres que hi són assimilables per la terminació o per l'ús.

6 5 [FL] gènere neutre En llengües amb triple oposició de gènere, gènere aplicat a mots que designen entitats inanimades o a d'altres que hi són assimilables per la terminació o per l'ús.

Sexe: 1 1 m. [LC] [ZOA] [BI] Conjunt de les peculiaritats bioquímiques, fisiològiques i orgàniques que divideixen els individus d'una espècie en mascles i femelles i fan possible entre ells, mitjançant els adequats processos de conjugació o fecundació, una periòdica modificació de la informació genètica.

Amb tot, l'objectiu del present document és aprofitar les eines que ens dona el propi llenguatge per tal d'adaptar les necessitats del text i del missatge que es vol donar amb l'evolució de la societat, amb sentit comú i sense forçar les expressions o que aquestes quedin artificials.

En definitiva, i a banda de proposar les mesures que tot seguit es detallaran, hi haurà diversos factors els quals afectaran a la confecció d'un document:

- a) La llargada del text.
- b) El tipus de document.
- c) La coherència interna.
- d) L'autoria del text.

2.- Recursos per a l'ús del llenguatge no sexista.

Els recursos que es proposen és per pal·liar els usos que venen consolidant-se al llarg del temps, els quals s'han acceptat com a correctes per la comunitat però que no deixen de tenir una connotació sexista. Tal i com dèiem, la societat evoluciona de manera que aquesta evolució també s'ha de notar en un canvi de direcció dels usos o costums que s'hagin pogut consolidar, de manera que el que abans es podia considerar un error o fins i tot qualificable com a estrany el fet de diferenciar el gènere masculí del femení o l'ús de formes genèriques, ara ho hem de convertir en norma per donar compliment al mandat provinent del Pla d'Igualtat.

L'objectiu és doble:

- a) Recursos de visibilitat: fer visible la presència de les dones en tots els àmbits.
- b) Recursos d'evitació: evitar l'ús genèric de les persones o l'ús del masculí plural.

1.- Ús de la forma femenina.

Quan fem referència a algú en concret caldrà que ens dirigim en la forma masculina o femenina d'acord amb el sexe de la persona.

Si es tracta de càrrecs o professionals, el que utilitzarem serà la forma masculina o femenina en cas de conèixer el sexe de la persona. En tal supòsit si es tracta de noms invariables, l'element diferenciador serà l'article femení. Per exemple, si ens referim a "gerent" serà el gerent o *la* gerent.

Si ens trobem amb la inclusió d'un nom invariable en un text que preveiem que sigui de llarga durada, o bé fem ús del nom genèric o inclourem els dos articles per si de cas es modifiqués la situació.

2.- Formes genèriques i altres expressions.

En cas de no referir-nos a ningú en concret utilitzarem noms invariables sempre que puguem. És un recurs que evita repetir a cada moment la duplictat en el gènere (ells i elles, l'home i la dona, els treballadors i les treballadores). Igualment però, podem anar convinant l'ús dels noms genèrics amb la duplictat del gènere per no abusar ni d'uns ni d'altres i fer el text més amè. Exemples:

<i>Proposem</i>	<i>En lloc de</i>
Persona, ésser humà, individu	Home
Tothom	Tots

Infant, criatura	Nen
Les persones beneficiàries	Els beneficiari
La persona que signa	El signant
La persona usuària	L'usuari
Les persones grans, d'edat avançada	Els ancians
Personal d'infermeria, personal infermer	Les infermeres
Cos mèdic, el personal mèdic, equip	Els metges

3.- Formes dobles.

Quan no sigui possible l'ús d'un nom genèric, podem fer ús de la forma femenina i la masculina. Aquesta possibilitat ens permet o bé utilitzar la forma sencera o l'abreujada. Per exemple: Senyor/a.

El fet d'utilitzar les formes senceres fa que l'ús del femení no quedi com un afegit a la forma masculina, si no que totes dues tenen cabuda en un mateix nivell d'igualtat.

Recomanem l'ús de les formes abreujades per a documents com ara impresos o formularis, fent-ne un ús més restrictiu (també per a salutació de circulars i de cartes amb un destinatari indeterminat o múltiple).

Amb tot el proposat caldrà que hi hagi una coordinació i concordança en l'ús de les formes dobles. En cas de dubte, una solució és utilitzar l'adjectiu en plural. Per exemple: *l'administratiu i l'administrativa encarregats de...*

4.- Expressions neutres o despersonalitzades.

Aquestes expressions són les que es poden utilitzar per evitar fer referència a una persona en concret. Proposem alguns exemples:

<i>Proposem</i>	<i>En lloc de</i>
Amb la col·laboració de	Col·laboradors
Redactat per	Redactors
Us donem la benvinguda	Benvinguts
Hi ha 30 sol·licituds	Hi ha 30 sol·licitants

En cas de què siguin impresos:

<i>Proposem</i>	<i>En lloc de</i>
Nom:	Sr./Sra.:
Cognoms i nom:	El/la sol·licitant:
Lloc de naixement:	Nascut/uda a:
Domicili:	Domiciliat/da a:

5.- Canvis de pronoms.

Ometre el subjecte pot ser un recurs per evitar l'ús de pronoms amb gènere per fer referència a col·lectius o a persones indeterminades.

Però, si no podem ometre el pronom, el que podem fer és utilitzar pronoms sense gènere, com ara *qui*, *tothom*, etc.

En català tenim el tractament de *vós*, el qual té l'avantatge respecte del tractament de *vostè* que presenta la mateixa forma tant si ens referim al masculí com al femení, i tant per singular com plural. Ens permet fer un ús del llenguatge més igualitari sense l'abús de les formes dobles.

6.- Canvis mínims de redacció.

- Eliminar els articles davant dels substantius que tenen una única forma tant pel masculí com pel femení. Per exemple: *Professionals de la medicina*.
- Canviar el determinant del sexe per un pronom o un altre determinant que no en tingui (*tothom*, *qualsevol*, *cadascú*, *ningú*, *cap*, etc.).

7.- Ús asimètric dels cognoms i dels tractaments, i altres asimetries.

- A diferència d'altres llocs, aquí la dona conserva els seus cognoms, no obstant, sovint fem referència a només el cognom masculí en cas de parelles mixtes. En aquests casos fem ús dels desdoblaments i en comptes de dir *els senyors Romeu*, direm *el Senyor Romeu i la Senyora Terrades*.

8.- Adjectius i noms amb diferent valor semàntic si es refereixen a homes o dones.

- En determinats casos, no existeix igual atribució en determinats adjectius utilitzats en masculí o femení ja que en el cas del femení hi ha connotacions negatives. Exemples: *fresc/fresca*, *un home pública/una dona pública*.

9.- Pressupòsits.

Avui dia hi ha determinades professions les qual tenen associat un gènere. Acostumen a ser oficis i càrrecs en els que predomina un dels dos sexes, tenint com a resultat el fet de què s'utilitzi més el femení per a designar feines desprestigiades i el masculí per a designar feines amb prestigi. Per evitar-ho, proposem alguns exemples:

<i>Proposem</i>	<i>En lloc de</i>
El personal de neteja	Les dones de la neteja, dones de fer feines
El personal infermer	Les infermeres
L'equip mèdic, el cos mèdic	Els metges

3.- Conclusions.

El que s'ha intentat amb aquest document és veure els punts conflictius amb els quals ens podem trobar a l'hora de redactar un document, circular, formulari o qualsevol altre text tant si aquest és de difusió interna com externa de cara al públic. Això ens ha conduït a ser més conscients dels errors que per sistema s'acostumen a cometre per coincidir amb els usos del propi llenguatge però que és necessari adaptar a les noves circumstàncies socials i les necessitats d'adaptar-nos a un context igualitari entre dones i homes. Només així podrem contribuir a què aquesta realitat social es vagi reflectint en tots els àmbits socials.

Aquestes previsions contingudes en el present document no són definitives, si no que aquestes seran objecte de control i revisió per part de la corresponent Comissió de Seguiment i Avaluació del Pla d'Igualtat així com de la Comissió establerta als efectes.